

Výskyt slučky malé (*Lymnocyptes minimus*) a bekasiny větší (*Gallinago media*) v NPR Žehuňský rybník

*Occurrence of the Jack Snipe (Lymnocyptes minimus)
and the Great Snipe (Gallinago media) in the Žehuňský fishpond
nature reserve*

Lubor Urbánek⁽¹⁾ & Miroslav Jelínek⁽²⁾

⁽¹⁾ T. G. Masaryka 653, 570 01 Litomyšl; e-mail: lubor.urbaneck@iol.cz

⁽²⁾ Urbánkova 3368, 143 00 Praha 4 – Modřany, e-mail: mir.jelinek@iol.cz

Slučka malá (*Lymnocyptes minimus*) a bekasina větší (*Gallinago media*) patří k méně běžným bahňákům, kteří územím České republiky poměrně pravidelně protahují na jaře i na podzim či zimují, nicméně v malých počtech a jedná se o relativně vzácné druhy. U obou byl během dvacátého století zaznamenán posun areálu severním a severovýchodním směrem, zánik hnízdišť ve střední Evropě a v případě bekasiny větší i výrazný pokles početnosti hnízdních populací (HAGEMEIJER & BLAIR 1997, CRAMP & SIMMONS 1998).

Příspěvek shrnuje všechna literární data a pozorování výskytu obou druhů v NPR Žehuňský rybník (okresy Chlumeck nad Cidlinou a Poděbrady, 50°08'N 15°17'E, nadmořská výška 206 m), která tvoří podstatnou část stejnojmenné významné ptačí oblasti (URBÁNEK 2001). Nepublikovaná pozorování jsou čerpána z průběžně vedené databáze autorů.

Slučka malá

KOVÁŘ (1912/1913) ji charakterizuje jako druh „méně hojný“, což naznačuje, že slučka malá se vyskytovala na přelomu 19. a 20. století v lokalitě celkem běžně. Další autoři celkových soupisů avifauny Žehuňského rybníka (ŠTĚPÁNKOVÁ 1974, PECINA & SEDLÁČEK 1976) tento druh neuvádějí, přičemž první ze jmenovaných soupisů shrnuje faunistická data včetně 40., 50. a 60. let minulého století. Od 90. let do současnosti je slučka malá celkem pravidelně pozorovaným druhem, zejména na vhodných místech v Severní zátocce rybníka, kde vyhledává především podmáčená místa v blízkosti odvodňovacích kanálů, porosty ostříc a mladého rákosu na průsecích pro odchyt ptáků nebo nejvlhčí místa na přechodech pásma ostříc do luk. Oproti údajům z celého území ČR (HUDEC & ŠTĚPÁNKOVÁ 2005) převažují pozorování z období podzimního tahu. Nejčasněji byla zjištěna 26.3., poslední záznam je z 3.12. Vyskytuje se zpravidla jednotlivě, ve třech případech byly pozorovány 2 ex. Přehled pozorování (obr. 1):

13.11.1977 1 ex. (URBÁNEK 1980)

15.09.1990 1 ex. (M. Jelínek)

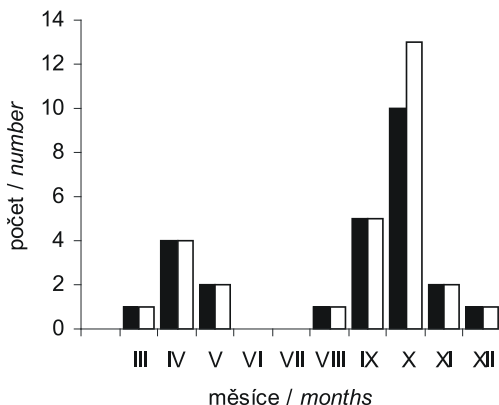
11.04.1992 1 ex. (L. Urbánek)

03.04.1994 1 ex. (B. Kloubec, J. Rejl)

12.08.1996 1 ex. (M. Jelínek)

04.10.1997 1 ex. (M. Jelínek)

06.10.1997 1 ex. chycen (M. Jelínek)
 21.10.1997 2 ex., jeden chycen (M. Jelínek)
 16.10.1999 1 ex. (L.Urbánek, J. Vyskočil)
 03.10.1998 1 ex. chycen (M. Jelínek)
 01.10.2000 2 ex. (M. Jelínek, L. Urbánek)
 15.04.2001 1 ex. (F. Jetmar)
 06.10.2001 1 ex. chycen (M. Jelínek)
 27.10.2001 1 ex. (J. Dušek, L. Urbánek)
 26.09.2003 1 ex. (L.Urbánek)
 30.09.2003 1 ex. chycen (M. Jelínek)
 08.10.2003 2 ex. (A. Holub)
 09.11.2003 1 ex. (A. Holub)
 17.09.2003 1 ex. (M. Jelínek)
 30.09.2003 1 ex. (M. Jelínek)
 02.10.2004 1 ex. (M. Jelínek)
 26.03.2005 1 ex. (L. Urbánek)
 21.04.2006 1 ex. (M. Jelínek)
 01.05.2006 1 ex. (M. Jelínek, L. Urbánek, J. Vyskočil)
 02.05.2006 1 ex. chycen (M. Jelínek, L. Urbánek, J. Vyskočil)
 03.12.2006 1 ex. (M. Jelínek)

Obr. 1: Výskyt slučky malé (*Lymnocyptes minimus*) v NPR Žehuňský rybník. Černé sloupce: počet záznamů ($n=26$ záznamů), bílé sloupce: počet ex. ($n=29$ ex.).

Fig. 1: Occurrence of the Jack Snipe (*Lymnocyptes minimus*) in the Žehuňský fishpond nature reserve. Black bars: number of records ($n=26$ records), white bars: number of individuals ($n=29$ individuals).

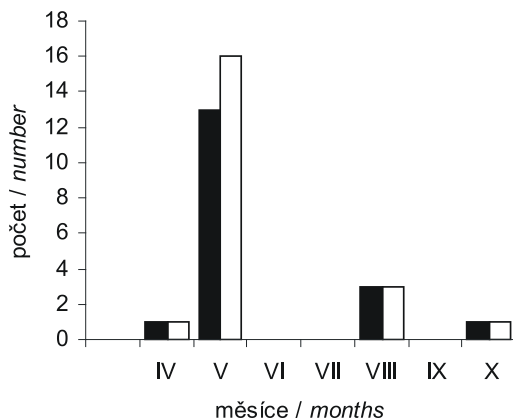
Bekasina větší

Žádný z autorů celkových soupisů avifauny tento druh z Žehuňského rybníka neuvádí (KOVÁŘ 1912/1913, STĚPÁNKOVÁ 1974, PECINA & SEDLÁČEK 1976). Vyskytuje se méně často než předchozí druh a dává přednost sušším stanovištím. Pozorována byla opět v Severní zátoce, kde vyhledává buď pře-

chodná stanoviště podmáčených a suchých luk nebo okraje posekaných luk na rozhraní rákosin a pásma ostřic (zejména na podzim).

Ve srovnání s výskytem na území ČR (HUDEC & ŠTASTNÝ 2005) je nápadná absence výskytu v měsíci září a také početnost je v podzimním období nižší. V období jarního tahu bývá nejčastěji zastížena v první květnové dekádě. Nejčasnější pozorování je z 30.4., poslední záznam 14.10. Vyskytuje se zpravidla jednotlivě, třikrát byly zaznamenány 2 ex. Přehled výskytu (obr. 2):

14.10.1979 1 ex. (URBÁNEK 1980)
 13.05.1988 1 ex. (M. Jelínek, J. Šimek)
 14.05.1988 1 ex. (M. Jelínek, J. Šimek)
 05.05.1990 1 ex. (M. Jelínek)
 27.05.1992 1 ex. (L.Urbánek)
 30.04.2000 1 ex. (M. Kodera)
 07.05.2000 1 ex. chycen (M. Jelínek, L. Urbánek, J. Vyskočil)
 08.05.2000 2 ex. (L.Urbánek)
 05.05.2002 1 ex. (M. Jelínek, L. Urbánek, J. Vyskočil)
 03.05.2003 1 ex. (M. Jelínek)
 05.05.2003 1 ex. (M. Jelínek, L. Urbánek, J. Vyskočil)
 06.05.2003 2 ex. (M. Jelínek, L. Urbánek, J. Vyskočil)
 07.05.2003 1 ex. (M. Jelínek, L. Urbánek, J. Vyskočil)
 08.05.2003 2 ex. (M. Jelínek, L. Urbánek, J. Vyskočil)
 04.08.2003 1 ex. (M. Jelínek)
 05.08.2003 1 ex. (M. Jelínek, L. Urbánek, J. Vyskočil)
 03.05.2005 1 ex. (M. Jelínek)
 07.08.2005 1 ex. (M. Jelínek, L. Urbánek)

Obr. 2: Výskyt bekasiny větší (*Gallinago media*) v NPR Žehuňský rybník. Černé sloupce: počet záznamů (n=18 záznamů), bílé sloupce: počet ex. (n=21 ex.).

Fig. 2: Occurrence of the Great Snipe (*Gallinago media*) in the Žehuňský fishpond nature reserve. Black bars: number of records (n=18 records), white bars: number of individuals (n=21 individuals).

Souhrn

Príspevek shrnuje všechna literárni data a vlastní pozorování výskytu slučky malé (*Lymnocyptes minimus*) a bekasiny větší (*Gallinago media*) v NPR Žehuňský rybník. Slučka malá byla zastížena šestadvacetkrát, první pozorování je z 26.3., poslední z 3.12. Bekasina větší byla pozorována osmnáctkrát, nejčasněji 30.4., poslední záznam je ze 14.10.

Summary

This paper lists the records of Jack Snipe (Lymnocyptes minimus) and Great Snipe (Gallinago media) in Žehuňský fishpond nature reserve (Chlumec nad Cidlinou and Poděbrady cities, 50°08' N 15°17' E, altitude 206 m). This fishpond extends over 258 ha and it is surrounded by rich reedbeds and meadows. Jack Snipe was recorded 26 times; the earliest record was 26.3., the latest one 3.12. Great Snipe was recorded 18 times; the earliest record was 30.4., the latest one 14.10.

Literatura

- CRAMP S. & SIMMONS K. (eds) 1998: The Complete Birds of the Western Palearctic. *Oxford University Press, Oxford.*
- HAGEMAJER W. J. M. & BLAIR M. J. 1997: The EBCC Atlas of European Breeding Birds. *T & A. D. Poyser, London.*
- HUDEC K. & ŠTASTNÝ K. (eds) 2005: Fauna ČSSR. Ptáci II/2. *Academia, Praha.*
- KOVÁŘ K. 1912/1913: Seznam ptactva v jihovýchodní části hejtmanství Poděbradského. *Příroda 11: 197–199.*
- URBÁNEK L. 2001: Žehuňský rybník. In: Málková P. & Lacina D. (eds): Významná ptačí území v České republice. *Česká společnost ornitologická, Praha.*
- ŠTĚPÁNKOVÁ R. 1974: Ptactvo Žehuňského rybníka a nejbližšího okolí. *Postgraduální práce, Pedagogická fakulta UK, Praha.*
- PECINA P. & SEDLÁČEK K. 1976: Poznámky k vertebratofauně státní přírodní rezervace. Žehuňský rybník. *Československá ochrana přírody 18: 39–57.*
- URBÁNEK L. 1980: Zajímavější ornitologická pozorování ze SPR „Žehuňský rybník“. *Zprávy ČSO 21: 27–29.*

+ foto v barevné příloze

ISBN 978-80-86046-95-2